

5. План дій «Україна - Європейський Союз» : Схвалений Кабінетом Міністрів України 12 лютого 2005 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_693
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами з іншої сторони від 27 червня 2014 року // *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Том 1. Ст. 2125.
7. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 40. Ст. 2021.
8. Висновок Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи 190 (1995) від 26 вересня 1995 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_590
9. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства : Прийнято делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі у жовтні 1988 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343
10. Основні положення про роль адвокатів : Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835
11. Адвокатура : історія і сучасність / О.Д. Святоцький, В.В.Медведчук. Київ : Ін Юре, 1997.

УДК 349.6

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ ЯК СКЛАДНИКА ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

Кошелюк Тарас Васильович,
аспірант кафедри трудового,
екологічного та аграрного права
(ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
м. Івано-Франківськ, Україна)

У статті представлено дослідження правового режиму національних природних парків як окремої категорії природно-заповідного фонду. Проводиться аналіз нормативно-правових і законодавчих актів, які врегульовують організаційно-правовий механізм діяльності цих охоронюваних територій. Автор здійснює дослідження правового статусу національних природних парків, завдань, які на них покладаються, й особливостей диференційованого режиму їх охорони. Зробивши детальний аналіз правового режиму та його складників, визначили поняття правового режиму національних природних парків як особливого порядку правового регулювання. Запропоновано внесення змін до чинного законодавства про національні парки та надано пропозиції щодо вдосконалення правового забезпечення діяльності охоронюваних територій. Національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що створюються з метою збе-

реження, відтворення й ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність. Різностороння діяльність національних природних парків забезпечується диференційованим режимом охорони й функціональним зонуванням, потребує самостійного правового регулювання. Однак у наукових дослідженнях не приділялась достатня увага аналізу правового режиму національних природних парків як об'єктів особливої охорони; не представлено системний аналіз та обґрунтування особливостей правового регулювання функціонування національних природних парків; не вносились пропозиції щодо вдосконалення законодавства про національні природні парки з урахуванням сучасних тенденцій у сфері збереження біорізноманіття, новітнього міжнародного та європейського досвіду регулювання. Саме визначені завдання і ставляться в основу підготовки статті, загальною метою якої є аналіз і дослідження правового режиму національних природних парків.

Ключові слова: національний природний парк, природно-заповідний фонд, категорії природно-заповідного фонду, охоронювані території, правовий режим, функціональні зони, організаційно-правовий механізм.

LEGAL REGIME OF NATIONAL NATURAL PARKS AS A COMPONENT OF THE ECOLOGICAL NETWORK

Kosheliuk Taras Vasilyevich,
Postgraduate Student at the Department
of Labor, Ecology and Agrarian Law
(Precarpathian National University
of Vasyl Stefanyk,
Ivano-Frankivsk, Ukraine)

The article presents the study of the legal regime of national natural parks as a separate category of natural reserve fund. The analysis of normative and legal acts, which regulate the organizational and legal mechanism of activity of these protected territories, is carried out. The author investigates the legal status of national natural parks, the tasks they are entrusted with, and the peculiarities of the differentiated regime of their protection. Having made a detailed analysis of the legal regime and its components, the concept of the legal regime of national natural parks as a special order of legal regulation is defined. It is proposed to amend existing legislation on national parks and proposals for improving the legal protection of protected areas. National natural parks are nature protection, recreational, cultural and educational, scientific research institutions of national importance created for the purpose of preservation, reproduction and effective use of natural complexes and objects that have special environmental protection, recreation, historical and cultural, scientific, educational and aesthetic value. The diversified activity of national natural parks is ensured by a differentiated regime of protection and functional zoning, and it requires independent legal regulation. However, scientific studies did not pay enough attention to the analysis of the legal regime of national natural parks as objects of special protection; system analysis and substantiation of the peculiarities of legal regulation of the functioning of national natural parks are not presented; no proposals were made to improve the legislation on national natural parks, taking into account current trends in the field of biodiversity conservation, the latest international and European regulatory experience. It is precisely defined tasks that underlie preparation of this article, the general purpose of which is to analyze and study the legal regime of national natural parks.

Key words: national natural park, natural reserve fund, categories of natural reserve fund, protected areas, legal regime, functional zones, organizational and legal mechanism.

Натепер зміни, які відбуваються в національних, політичних соціально-економічних, культурних, демографічних, інформаційних та інших процесах, позначаються на змінах і в правовій сфері. Унаслідок трансформації суспільних відносин змінюється і юридична форма, всі її складники. Одним із найбільш складних і найменш дослідженим є такий елемент цієї форми, як правовий режим [1, с. 16].

Правовий режим є основою діяльності національних природних парків і природно-заповідного фонду загалом. Тому потрібно визначити, що собою являє поняття правового режиму та які є підходи в науковців до вказаної категорії.

Категорія правового режиму посідає особливе місце в системі правового регулювання суспільних відносин. Проблема встановлення, застосування та функціонування правових режимів для врегулювання суспільних відносин є дуже актуальною. Правовий режим натепер розглядається науковцями як комплексна правова категорія, визначення поняття й ознак якої потребує більш конкретного дослідження, порівняльного аналізу, оскільки вказана категорія залишається малодослідженою на загальнотеоретичному рівні. Категорія «правовий режим» відбиває риси правової регламентації того чи іншого різновиду суспільних відносин, є цілісним комплексом юридичних засобів, сформованим з елементів правового регулювання, що підлягають застосуванню, – методів (диспозитивного й імперативного), способів (дозволів, заборон і зобов'язань), типів регулювання (загально-дозвільного та спеціального) [2, с. 37].

Юридичний підхід до розуміння поняття правового режиму відображає особливий порядок законодавчого регулювання певного виду діяльності суб'єктів права, встановлений за допомогою різних юридичних засобів, указує на специфіку регулятивного впливу на соціальні відносини, які підлягають правовій регламентації. Широке використання цього поняття практично в усіх сферах зумовлено тим, що воно дає змогу розглядати правову форму в тісному зв'язку зі змістом суспільних відносин, що регулюються правом [3, с. 8].

Правові режими сприяють прагматичному використанню юридичного інструментарію.

На думку науковця І.О. Соколової, під правовим режимом необхідно розуміти основу на загальних засадах регулювання сукупність взаємопов'язаних між собою правових засобів, які забезпечують стійке нормативне впорядкування певної сфери суспільних відносин, виражають ступінь жорсткості юридичного регулювання, сприятливості чи несприятливості для задоволення інтересів суб'єктів права, припустимий рівень їхньої активності [3, с. 9].

Кожній галузі права властивий свій метод правового регулювання, специфічні риси якого зумовлюють своєрідність відповідних правовідносин. Визначальним у сутності правового режиму є його регулятивний бік. Він являє собою нормативно закріплений порядок правового регулювання певних суспільних відносин, забезпечений правовими засобами та спрямований на досягнення певної мети. При цьому саме інструментальний складник є елементом, що поєднує правове регулювання та правовий вплив [4, с. 57].

З огляду на сказане, правовий режим – це особливий порядок правового регулювання, що виражається в певному поєднанні юридичних засобів і створює бажаний соціальний стан і конкретну ступінь сприятливості або несприятливості для задоволення інтересів суб'єктів права.

Основні ознаки правових режимів полягають у такому: 1) устанавлюються й забезпечуються на законодавчому рівні; 2) мають на меті регламентувати конкретні галузі та сфери суспільних відносин, виділяючи в тимчасових і просторових межах ті чи інші суб'єкти й об'єкти права; 3) являють собою особливий порядок правового регу-

лювання, що складається з юридичних засобів і характеризується певним їх поєднанням; 4) створюють конкретну ступінь сприятливості або несприятливості для задоволення інтересів окремих суб'єктів права [1, с. 19].

Правовий режим – це прояв нормативності права, але на більш високому рівні. Варто погодитися з С.С. Алексєєвим, що правовий режим можна розглядати як «збільшений блок» у загальному арсеналі правового інструментарію, який з'єднує в єдину конструкцію певний комплекс правових засобів. Із цього погляду ефективне використання правових засобів під час вирішення тих чи інших спеціальних завдань значною мірою полягає в тому, щоб вибрати оптимальний правовий режим, майстерно відпрацювати його за специфікою цього завдання і змістом регульованих відносин [1, с. 20].

Л.В. Томаш вважає, що цілісна концепція правового режиму має важливе теоретичне і практичне значення, оскільки дає змогу: 1) науці – побачити глибину і можливості правового регулювання; 2) законодавцю – поєднати юридичні засоби, що створюють оптимальні умови щодо конкретного об'єкта, піддати відносини, що виникають, особливій, специфічній регуляції; 3) правозастосувачу – застосовувати закони й інші нормативно-правові акти; 4) правоохоронцю – забезпечити контроль і нагляд законної та правильної дії механізмів реалізації [5, с. 25].

Науковець Д.Д. Коссе визначає поняття правового режиму як порядок регулювання, який виражений у різноспрямованому комплексі правових засобів. Характеризують особливе поєднання взаємодіючих між собою дозволів, заборон, а також позитивних зобов'язань, які створюють особливу спрямованість правового регулювання [6, с. 28].

На рівні докторської дисертації поняття «правовий режим використання природних ресурсів» вивчалось Н.Р. Кобецькою, яка обґрунтовує, що його варто розглядати як особливий порядок регулювання експлуатації корисних властивостей природних ресурсів, що базується на поєднанні загальнодозвільного і спеціальнодозвільного типів правового регулювання та включає комплекс правових засобів (у тому числі дозволів і договорів), які взаємодіють між собою й забезпечують екологічно безпечне раціональне ефективне стале природокористування [7, с. 5].

Слушно зауважує й В.І. Андрейцев, на думку якого правові режими кожних конкретних природних ресурсів мають загальні та особливі ознаки з погляду їх можливого використання або використання належних їм властивостей для задоволення багатограничних потреб фізичних і юридичних осіб. Н.Ю. Березіна в праці, проводячи аналогію з правовим режимом мисливських природних ресурсів, до загальних рис правового режиму мисливських угідь зараховує таке: 1) його зміст зводиться до встановлення порядку регулювання певної сфери суспільних відносин; 2) установлюється за допомогою чітко визначеного механізму правового регулювання; закріплюється, як правило, у спеціальних нормативно-правових актах; відображає особливості відповідних суспільних відносин [2, с. 40].

Стаття 14 Закону України «Про природно-заповідний фонд України» визначає режим територій природно-заповідного фонду [8] як сукупність науково обґрунтованих екологічних вимог, норм і правил, що визначають правовий статус, призначення цих територій та об'єктів, характер допустимої діяльності в них, порядок охорони, використання й відтворення їх природних комплексів.

Слушно зауважує науковець О.О. Статівка, що правовий режим природно-заповідного фонду включає в себе матеріальні та процедурні правові засоби, вивчення яких дає можливість установити найбільш суттєві характеристики цього об'єкта, визначити ступінь відповідності його правового регулювання сучасному стану його розвитку, а також правовий статус суб'єктів, запропонувати механізми вдосконалення системи державного управління, посилити захист прав і свобод людини та громадянина [9, с. 91].

Аналізуючи теоретичну основу досліджень правових режимів, науковець Х.В. Марич зазначає, що правовими ознаками національного природного парку є такі: загальнодержавне значення; основна мета створення – охорона природи; основні функціональні зони – зона абсолютного заповідання, зона регульованої рекреації; середня площа – десятки й сотні тисяч гектарів; вилучення земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів з господарського використання; пріоритетний вид діяльності – збереження цінних природних комплексів та об'єктів у первісному вигляді, проведення науково-дослідних робіт і розроблення наукових рекомендацій з питань охорони навколишнього природного середовища; вимоги до території – наявність унікальних і типових для цієї місцевості природних комплексів і об'єктів, які суттєво не змінені людською діяльністю [10, с. 9].

Науковець указує, що основною метою створення національних парків є охорона природи. Проте є інші категорії природно-заповідного фонду, метою яких є охорона природи. Саме на національні природні парки покладається функція не тільки охорони природи, а й поєднання різних сфер діяльності – наукової, освітньої, культурної, рекреаційної. Це основне завдання національних парків і є основою для дослідження та вдосконалення правового режиму охоронюваних територій.

Режим території національних природних парків включає систему засобів регулювання – дозволи, зобов'язання, заборони, тому, на відміну від інших, наприклад, природних заповідників, режим включає не лише заборони, а й дозволи, при чому в різних зонах (на різних частинах територій НПП) – різне поєднання дозволів і заборон.

Глава 3 Закону України «Про природно-заповідний фонд» присвячена національним природним паркам, де вказано статус і завдання, які покладаються на національні парки, а також функціональне зонування. Так, кілька статей Закону дають загальне розуміння ролі національних природних парків у системі охоронюваних територій. Проте національний природний парк є складною структурною одиницею природно-заповідного фонду й потребує значно ширшого правового забезпечення на законодавчому рівні. Доцільно запропонувати доповнити главу 3 Закону України «Про національні природні парки», в якій буде визначено правовий режим, правовий режим земель національних парків, аспекти правової охорони та розділи щодо правового регулювання кожного напрямку діяльності національних природних парків, а саме: природоохоронного, рекреаційного, культурно-освітнього, науково-дослідного й господарського. Визначення правового режиму та вдосконалення законодавства дадуть змогу зменшити кількість правових колізій, що часто виникають на практиці, особливо щодо земель і господарської діяльності на території національних природних парків.

Правовий режим національних природних парків можна поділити на два типи: юридичний правовий режим (сукупність нормативно-правових актів, які забезпечують діяльність національних природних парків) і фактичний правовий режим, який визначається реальним здійсненням режимних норм на практиці.

Юридичний правовий режим національних природних парків охоплює приписи нормативно-правових актів, що регулюють діяльність національних парків.

Правовий режим передусім виражається в системі чинного законодавства, сукупності правових засобів, які в кінцевому результаті забезпечують правову свідомість суспільства.

У напрямі міжнародної співпраці та гармонізації законодавства до права ЄС потрібно звернути увагу на такі нормативно-правові акти, які повністю або частково є основою діяльності й організації національних природних парків в тому чи іншому аспекті, і проаналізувати їх.

Це Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття [11]. Стратегія спрямована на те, щоб зупинити процес деградації біологічного й ландшафтного різноманіття в Європі. Так, цей документ спрямований не на впровадження нового законодавства, а на зміцнення та нарощування наявних ініціатив. Практична спрямованість Всеєвропейської стратегії має важливе значення й для національних природних парків, оскільки ліквідує прогалини в процесі реалізації ініціатив у сфері охорони природи, які не досягають бажаних результатів.

Законом України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки» від 21.09.2000 [12] затверджена загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України до 2015 р. Завданням цієї програми є розвиток і вдосконалення екологічного законодавства України відповідно до рекомендацій Всеєвропейської стратегії збереження біологічного й ландшафтного різноманіття в контексті формування Європейської екологічної мережі. У переліку Європейської мережі значне місце посідають природні парки та біосферні заповідники. Результатом реалізації програми стало прийняття Закону України «Про екологічну мережу України» від 24.09.2004 [13].

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про екологічну мережу України», одним зі складників структурних елементів екологічної мережі є національні природні парки. У національній екологічній мережі України кожен об'єкт природно-заповідного фонду повинен мати свій статус і функції, закріплені законодавством. Ця вимога позитивно вплинула на законотворчі процеси. Зокрема, М.О. Товкун пропонує в юридичній літературі закріпити на законодавчому рівні поняття заповідної справи – «заповідний режим» і «правовий режим» [14, с. 201]. Доповнюючи науковця, зазначимо, що було б доцільно дати визначення правового режиму природно-заповідного фонду як в узагальненій формі, так і до кожного об'єкта природно-заповідного фонду. Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2020 року» від 08.02.2006 [15] зроблено ще один крок у напрямі розвитку заповідної справи. Метою Загальнодержавної програми є створення належних умов для реалізації єдиної державної політики у сфері розвитку заповідної справи, вдосконалення управління природними, біосферними заповідниками та національними природними парками. Одним із завдань є вдосконалення нормативно-правової бази з урахувань міжнародних зобов'язань України.

Ще одним важливим документом стало Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів, затверджене у 2005 році [15]. Це положення визначає завдання, зміст, порядок розроблення, затвердження й упровадження Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів. У пункті 1.6 указано, що одним із завдань є проведення науково обґрунтованого функціонального зонування території парку й установлення територіально диференційованого режиму охорони, використання та відтворення його природних комплексів, біологічного й ландшафтного різноманіття, історико-культурних комплексів та об'єктів. Однак не має визначених конкретних норм і рекомендацій щодо здійснення функціонального зонування на території національних природних парків.

Правове регулювання природно-заповідного фонду, в тому числі й національних парків, здійснюється й іншими підзаконними актами, такими як Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд» від 24.07.2013 № 541

[16], Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції щодо оформлення охоронних зобов'язань на території та об'єкти природно-заповідного фонду» від 25.02.2013 [17], Наказ Міністерства природи України «Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» від 22.06.2009 [18], Наказ Міністерства природи України «Про затвердження Інструкції про застосування порядку установа лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення» від 24.01.2008 [19], Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Інструкції про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення» від 01.02.1993 [20]. Щодо останнього, то стосовно питання порядку видачі дозволів потрібна кропітка праця науковців, оскільки незаконна видача дозволів на використання природних ресурсів завдає значну шкоду охоронюваним територіям. Цю тему досліджує Н.Р. Кобецька [7].

Останні перераховані підзаконні нормативні акти мають свою дію та впливають на загальне формування правового режиму національних природних парків.

У сфері регулювання суспільних відносин, пов'язаних з охороною навколишнього середовища, потрібно створити екологічну нормативну базу, адаптовану до норм права ЄС.

Чинне законодавство про особливо охоронювані природні території неповною мірою враховує вимоги, що на практиці призводить до розмивання поняття заповідності.

Фактичний правовий режим визначається функціональним зонуванням, яке відображає правовий режим національних природних парків на місцевості.

В Україні, згідно зі ст. 21 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», в межах території національних природних парків виділяють чотири зони: заповідну, зону регульованої та стаціонарної рекреації й господарську зони.

Щодо нормативно-правового регулювання виділення функціональних зон, то потрібно зазначити, що другий розділ Проекту організації території національного природного парку, охорони, відтворення й рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів, з одного боку, не надає алгоритм зонування території, з іншого – вказує на проведення науково обґрунтованого функціонального зонування території парку та встановлення територіально диференційованого режиму охорони, використання й відтворення його природних комплексів, біологічного й ландшафтного різноманіття, історико-культурних комплексів та об'єктів.

Поділ території природно-заповідного фонду на певні зони й установа диференційованого правового режиму дають змогу як зберегти флору і фауну, так і забезпечити гарантії використання природних ресурсів і ведення господарської діяльності.

Під час установа правового режиму національних парків важливим моментом є статус охоронюваної природної території. Законодавством про особливо охоронювані природні території національні парки визначаються як юридичні особи, а не як вид особливо охоронюваних природних територій. Це, у свою чергу, порушує логіку побудови відносин з приводу дій, які забороняються на території національних парків, і перешкоджає досягненню цілей цих особливо охоронюваних природних територій, створенню нових національних природних парків, дає змогу проводити в них діяльність, що втручається в хід природних процесів. Отже, визнання розглянутих категорій особливо охоронюваних природних територій частиною природного середовища дасть змогу усунути наявні проблеми. Здійснення охорони, проведення на-

укових спостережень доцільно покласти на спеціально створювані природоохоронні організації.

На основі дослідженого та проаналізованого можна підсумувати таке.

Особливості правового режиму національних природних парків: 1) поєднання різних напрямів діяльності, проте забороняється будь-яка діяльність, що може негативно вплинути на стан природного комплексу; 2) установлюється законодавством і забезпечується державою; 3) особливий порядок законодавчого регулювання суспільних відносин, які виникають у процесі створення, користування та відтворення національних природних парків; 4) передбачає собою особливий безперервний порядок правового регулювання, який складається з юридичних засобів і характеризується визначенням їх сполученням.

Отже, на основі дослідженого можна зробити висновок, що правовий режим національних природних парків – це особливий порядок правового регулювання функціонування національних природних парків, що базується на поєднанні дозволів і заборон і включає сукупність правових засобів і методів, які забезпечують ефективну діяльність національних природних парків.

Правовий режим національних природних парків має свої особливості, оскільки це охоронювані території, що вилучені державою з господарського використання й поєднують охорону, збереження та відтворення природних комплексів та об'єктів.

Список використаних джерел:

1. Матузов Н.И., Малько А.В. Правовые режимы: Вопросы теории и практики. Правоведение. 1996. № 1. С. 16–29.
2. Березіна Н.Ю. Правовий режим використання та охорони мисливських угідь: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 251 с.
3. Соколова І.О. Правовий режим: поняття, особливості, різновиди: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2011. 23 с.
4. Чорна О.О. Валютні цінності як об'єкт цивільних правовідносин: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 241 с.
5. Томаш Л.В. Правовий режим: поняття та ознаки. Наук. вісн. Чернівецького ун-ту. 2005. № 282. С. 25.
6. Коссе Д.Д. Значення та сутність правового режиму в правовій системі України. Часопис Київського університету права. 2010. № 2. С. 25–29.
7. Кобецька Н.Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.
8. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06.1992. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.
9. Статівка О.О. Правовий режим природно-заповідного фонду як складового елемента екологічної мережі України: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2018. 230 с.
10. Марич Х.М. Правовий режим національних природних парків України (на матеріалах Карпатського регіону України): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2007. 20 с.
11. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття від 25.10.1995. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/994_711 (дата звернення: 01.12.2018).
12. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки: Закон України від 21.03.2000. Відомості Верховної Ради України. 2000. № 47. Ст. 405.

13. Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 45. Ст. 502.
14. Товкун М.О. Особливості правового режиму біосферних заповідників як складника екологічної мережі. Проблеми законності. Харків, 2008. Вип. 95. 201 с.
15. Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів від 06.05.2005. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0831-05> (дата звернення: 13.12.2018).
16. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 541. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/198-2013-п> (дата звернення: 13.12.2018).
17. Про затвердження Інструкції щодо оформлення охоронних зобов'язань на території та об'єкти природно-заповідного фонду: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 25.02.2013 № 65. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0404-13> (дата звернення: 02.12.2018).
18. Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 22.06.2009 № 330. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09> (дата звернення: 04.12.2018).
19. Про затвердження Інструкції про застосування порядку установлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 24.01.2008 № 27. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0117-08> (дата звернення: 15.12.2018).
20. Про затвердження Інструкції про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 01.02.1993 № 3. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF> (дата звернення: 30.11.2018).

УДК 340.13

ПРИНЦИП НЕЙТРАЛЬНОСТІ МЕДІАТОРА

Мазаракі Наталія Анатоліївна,
кандидат юридичних наук,
доцент, докторант
(Інститут законодавства Верховної Ради
України, м. Київ, Україна)

Метою статті є вивчення змісту й сутності принципу нейтральності медіатора в межах процедури посередництва у вирішенні спорів.

Принцип нейтральності медіатора встановлюється міжнародним (Радою Європи) і наднаціональним (ЄС) законодавством, а також національними нормами й кодексами медіаторів. Нейтральність вважається наріжним каменем медіаційного процесу, що